

Képelemzések

ŐZBAK

A legelésző őzek – suták és őzikék – biztonságára az őzbak ügyel. Figyel a szél szárnyán érkező szagokra, apró zajokra, követi szemével a fák közé vetődő napsugarak útját, nem mozdul-e bennük lopakodó ellenség. Az örökdő bak a többiek közelében is magányosnak látszik, hiszen a táplálkozás, amely a tápláló suták és fejlődő ivadékaik legfontosabb szükséglete, az ő figyelmét nem vonhatja el.

A rézkarcon a napkorong előtt visszatekintő álló őzbak elfoglalja az egész képteret. Feszés tartásában ott lappang a gyors iramodás energiája. Az állatfigura rajzolata hasonló az erdélyi bokályokon szereplő szarvaséhoz, mely az előre néző habán mintát még régebbi népi tradíció alapján komponálta át több plasztikus feszültséget sűrítő megoldással visszatekintővé.

A kompozíció határozott, minden fölöslegest elhagyó, spontánnak ható vonalakból született. Az agancs és a fölemelt nyak tarajos játéku erőteljes kontrapunktja még jobban hangsúlyozza a rajz tömör tisztaságát.

INTEGETŐ LOVAS

Az egész képtérre felnövesztett lovas alakja befelé fordul legelésző lova hátán, és felhúzott bal kezével szalagot lobogtatva integet. Jobbra előtte, fölötte fénytelen, lemenő nap.

A rézkarc kompozíciójában a lakonikus vonalakon kívül különféle erősségű foltok félig-meddig véletlen játékanak jut nagy szerep. A kép nem egyértelmű. Fölbukkanhat bennük a népdal hangulata: „arra megyünk, amerre a nap lejár...” A lovas azonban nem bujdosó, betyár, nem is katona. Valaki, aki eltávozik, búcsút int. Valaki, akinek nem sürgős elmenni, kinek álldogáló lova a földig hajol. A kompozíció fő vonala a földhöz hajló lófej és messzeségbe lobogó szalag között feszül. A múltó idő, lemenő nap hatalmában is föllobbanó, elszakadni nem tudó visszavágyás képe ez, tovatűnő emlékek utáni sóvárgásé.

BEZÁRT KAPUK

A ballada Kőműves Kelemenje állhatott így, feketén a többé le nem omló falak előtt Világos föld, sötét ég, a kapuk hatalmas kagylói kőkeményen zártak, csak a legnagyobb sötétlik, mögötte a csend kutyája liheg, közte és a háttal álló férfi között három lepergő levél. Ki tudja, mi rejlik a kapukon túl? Megértés? Boldogság? Halál? Semmi?

Montaigne tapasztalatból tanácsolja., hogy lázas, viharos időkben nem szabad bezárni a kapukat, mert betörik őket, és akkor, jaj a lakóknak. A nyitott zárok védenek legjobban az erőszaktól. Itt azonban a figura esendő, magányos, a kapuk erősek közömbösek. Az ember ott szorong előttük, sejtelve sem lát mögójük, zörgetni se mer, vár reménytelenül. A moccanás nélküli kaputömbök talán a méretlen, osztatlan idő jelei.

FEKETE BÁRÁNY

Veress Péter írta volt Hittérítő című jegyzeteinek utolsó mondataként: „A főalakok a próféta, a politikus, a zsandár s az üzletember”.

A rézkarcon az apró fekete báránnyal szemben három alak. Az ítéletet – kenetteljesen, mint egy áldást – a középső püspök – bíró – politikus mondja ki. Fölötte magaslik a bajszos zsandár – hóhér-király, alatta a tudós-értelmiségi – üzletember ministrál inkvizíciós indulattól vagy szorongástól összeszűkült szemmel elfordulva a ténytől. A kép bal fele-a fekete folt ellenére-a tisztaságé, jobb fele összebonyolódott voltában világosan felrajzolt, többfejű elfajult hatalomé, mely mást áldoz fel, hogy mentse a bőrét.

A fekete bárány nem próféta, csak áldozat. Azért szemelték ki a nyájból, mert más, mint a többi. Sorsa azonban prófécia: nem oldja fel, hanem súlyosbítja a föláldozók végzetét.

PÁSZTÓIAK

Példája ez a rézkarc a térből a síkba forgatott kompozíciónak, melyben a képelemek rendjét nem látszat – perspektíva, hanem az élményben, emléken betöltött súlyuk, szerepük határozza meg.

Fűzfák mögötti domb rajza felett – felhőn baktató menetként – emlék-alakok bukdácsolnak az időtlen, közeli-távol terében, felnagyultan, mégis kereső vonalakkal idézetten.

Elöl ifjú lépdél, talán szüleivel, azután egyre hajlottabb öregek, holtan is élők. Rend és békesség szerető finom humor öleli át a csoportot, itt nem holtak borzongnak régebbi halottjaik sorsán a latin-amerikai halál-kultusz kísérleteiként. A kedves szülőföld egy futama zendül át a művész emlékezetén. A folyton fogyó és kiegészülő ember-sor valósága, a kötelem átélése és a fájó mulandóság egybefonódik a mű hangulatában.

BÚCSÚZÓ

Ezt a művet áttetszővé, sejtelmessé teszi a *Fészek* című karc halvány rányomása. Az időt fent és lent fehér és fekete madarak röpte forgatja, ők a nappalok és éjszakák, életek és elmúlások megszemélyesítői.

A középső széles, magas sáv bálványként sorakozó alakoké. Négy paraszt asszony áll előttünk. Közülük egyet félig eltakar a felmagasodó sírkőre emlékeztető sötét folt. Jobbra ettől három alak. Az elsőbe áthatol a folt sötétje, kettérepeszti. A következő két asszony is egy-egy fél alakként zárkózik mögé, virágszál – memento árváskodik összehajló kezeik között.

A jelenés nem hagy kétséget, de az egyszerűsítést sem tűri. Eltávozott, távozóban lévő és soron következők együtt vannak, innen és túl csak madárszárny – suhintásnyira esik egymástól. A görög drámák asszonykórusa itt a megmásíthatatlan, tettektől független cselekmény hordozója.